Sifatli ta’lim – yorqin kelajak

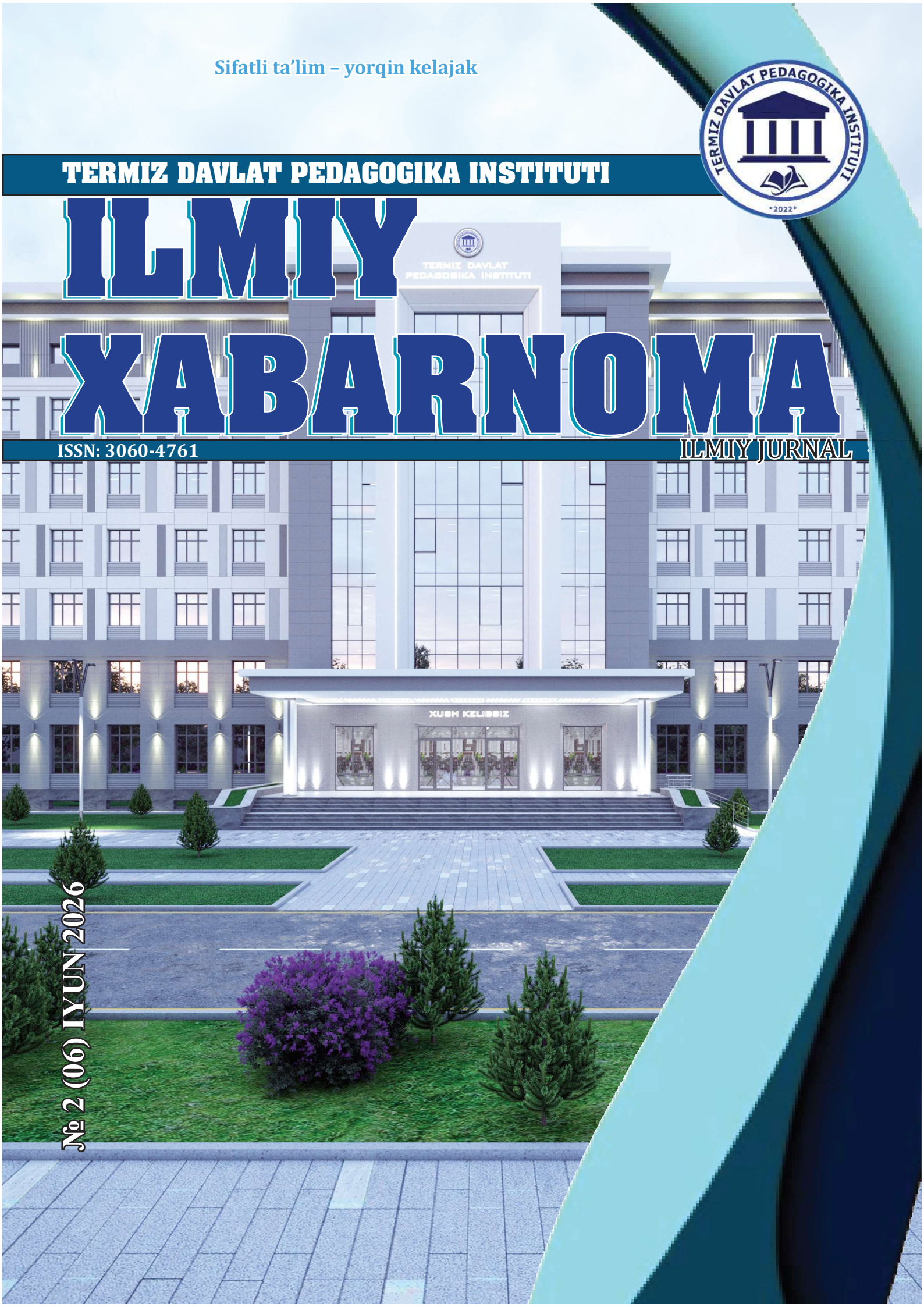
TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

ILMIY XABARNOMA

ISSN: 3060-4761

ILMIY JURNAL

№ 2 (06) IYUN 2026

SIFATLI TA'LIM – YORQIN KELAJAK

ISSN: 3060-4761

TerDPI ILMIY XABARNOMASI / SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI / НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
ILMIY XABARNOMASI

SCIENTIFIC BULLETIN OF TERMEZ STATE
PEDAGOGICAL INSTITUTE

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТЕРМЕЗСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

TERDPI ILMIY XABARNOMASI

2026/ № 2

O'zR OAK ning 2025-yil 24-sentabrdagi
375/5-sonli qarori bilan milliy ilmiy nashrlar
ro'yxatiga kiritilgan

Termiz – 2026

ISSN: 3060-4761

Muassis:
Termiz davlat pedagogika instituti

TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI ILMIY XABARNOMASI

ILMIY-USLUBIY JURNAL
Jurnal bir yilda bosma va elektron (o'zbek, rus, ingliz tillarida) shaklda chop etiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil 6-iyundagi № 303723-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Matnlarda foydalanilgan manba, ko'chirma, mazmun va ma'lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgar. Jurnaldan ko'chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 12.06.2026
Qog'oz bichimi: 70x85
Bosma tabog'i: 26,25
Ofset bosma. Ofset qog'ozi.
Adadi: 100 nusxa
Bahosi kelishilgan narxda.
Buyurtma: 174
Tahririyat manzili: Termiz tumani "Yangiobod" MFY, At-Termiziy ko'chasi 1-A uy.
"TerDU bosmaxonasi"da chop etildi.
Bosmaxona manzili: Termiz shahri, A.Navoiy ko'chasi, 42 uy.

BOSH MUHARRIR:
Xasanov Azizbek, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Kuldasheva Shaxnoza, kimyo fanlari doktori (DSc), professor

TEXNIK MUHARRIR:
Qurbanov Abdimalik, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

MAS'UL KOTIB:
To'rayev Ro'ziboy, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

TAHRIR HAY'AT A'ZOLARI:
Bernd Müller-Jacquier,f.f.d, professor (Germaniya)
Ponomaryova Lyudmila, p.f.d, professor (Rossiya)
Gerasyov Aleksandr, p.f.d, professor (Rossiya)
Buligina Yelena, f..f.d, professor (Rossiya)
Eshmetov Izzat, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Abdikamalova Aziza, k.f.d, professor (O'zbekiston)
Salixanova Dilnoza, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Jumaeva Dilnoza, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Sagdullayeva Dilafruz, t.f.d, professor (O'zbekiston)
Turamuratov Ulug'bek, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Norbo'tayev Xo'shboq, p.f.d,(DSc) professor (O'zbekiston)
To'rayev Rasul, f.m.f.n, professor (O'zbekiston)
Shamuratova Nagima, q.x.f.d. (DSc), professor (O'zbekiston)
Saidov Chorixon, f.m.f.d, professor (O'zbekiston)
Bozorov Lutfulla, k.f.d., (DSc) (O'zbekiston)
Mahmudov Yusup, p.f.d, professor (O'zbekiston)
Xudoyqulov Xol, p.f.d, professor (O'zbekiston)
Alimov Parda, f.f.d, professor (O'zbekiston)
Xoliqnazarov Begali, b.f.n, dotsent (O'zbekiston)
Qodirov Baxtiyor, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Tojiyev Panji, t.f.d,(DSc), dotsent (O'zbekiston)
Qosimov Shavkat, PhD, professor (O'zbekiston)
Saidaxmatov Sharifbek, t.f.f.d., PhD,dotsent (O'zbekiston)
Xudoyberdiyev Shuxrat, PhD,dotsent (O'zbekiston)
Umarov Aziz, PhD (O'zbekiston)
Abduraxmonov Eldor, k.f.d, ,(DSc), professor (O'zbekiston)
Shabbazova Dilfuza, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Nuritdinova Xurshida, PhD (O'zbekiston)
Quvvatova Mohira, PhD (O'zbekiston)
Mardonova Lobar, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Nurmatov Norqobil, q.x.f.d, (DSc), professor (O'zbekiston)
Ismailov Botir, PhD, (O'zbekiston)
Sattorov Sardor, PhD (O'zbekiston)
Allamuradov Anvar, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Kabilova Sayyora, PhD (O'zbekiston)
Ismailov Murodulla, PhD, dotsent (O'zbekiston)
Eshmuradov Olmosbek, PhD,dotsent (O'zbekiston)
Isayev Oybek, Phd (O'zbekiston)
Norliyev Rustam, f.f.n, dotsent (O'zbekiston)
Berdiyeva Muhabbat, Phd, professor (O'zbekiston)
Shirnazarova Zamira, Phd,dotsent (O'zbekiston)
Narbasheva Mexri, p.f.n, professor (O'zbekiston)
Kuzimurotova Dinara, Tahririy-nashriyot bo'limi muharriri (O'zbekiston)

ISSN: 3060-4761

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Хасанов Азизбек, доктор педагогических наук (DSc), профессор.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:
Кулдашева Шахноза, доктор химических наук (DSc), профессор

ТЕХНИЧЕСКИЙ РЕДАКТОР:
Курбанов Абдималик, доктор философии по техническим наукам (PhD)

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:
Тураев Рузибой, доктор философии по педагогическим наукам (PhD)

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:
Бернд Мюллер-Жакье, д.ф.н., профессор (Германия)
Пономарева Людмила, д.п.н., профессор (Россия)
Герасёв Александр, д.п.н., профессор (Россия)
Булыгина Елена, д.ф.н., профессор (Россия)
Эшметов Иззат, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Абдикамалова Азиза, д.к.н., профессор (Узбекистан)
Салиханова Дильноза, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Джумаева Дильноза, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Сагдуллаева Дилафруз, д.т.н, профессор (Узбекистан)
Турамурадов Улугбек, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Норбутаев Хушбок, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Тураев Расул, к.ф.м.н, профессор (Узбекистан)
Шамуратова Нагима, д.с.н, профессор (Узбекистан)
Саидов Чорихон, д.ф.м.н, профессор (Узбекистан)
Бозоров Лутфулла, д.т.н. (Узбекистан)
Махмудов Юсуп, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Худойкулов Хол, д.п.н, профессор (Узбекистан)
Алимов Парда, ф.ф.н, профессор (Узбекистан)
Халикназаров Бегали, к.б.н, доцент (Узбекистан)
Кодиров Бахтиёр, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Таджиев Панджи, д.т.н., доцент (Узбекистан)
Касимов Шавкат, д.ф.п.н, профессор (Узбекистан)
Саидахматов Шарифбек, д.ф.и.н, доцент (Узбекистан)
Худойбердиев Шухрат, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Умаров Азиз, д.ф.п.н, (Узбекистан)
Абдурахманов Эльдор, д.х.н., профессор (Узбекистан)
Шаббазова Дилфуза, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Нуритдинова Хуршида, д.ф.п.н (Узбекистан)
Кувватова Махира, д.ф.п.н (Узбекистан)
Мардонова Лобар, д.ф.ф.н, доцент (Узбекистан)
Нурматов Норкабил, д.с.н., профессор (Узбекистан)
Исмаилов Ботир, д.ф.п.н (Узбекистан)
Сатторов Сардор, д.ф.п.н (Узбекистан)
Алламурадов Анвар, д.ф.п.н. доцент (Узбекистан)
Кабилова Сайёра, д.ф.ф.н, (Узбекистан)
Исмаилов Муродулла, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Эшмурадов Олмосбек, д.ф.п.н, доцент (Узбекистан)
Исаев Ойбек, д.ф.и.н (Узбекистан)
Норлиев Рустам, к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бердиева Мухаббат, д.ф.п.н, профессор (Узбекистан)
Ширназарова Замира, д.ф.ф.н, доцент (Узбекистан)
Нарбашева Мехри, к.п.н. профессор (Узбекистан)
Кузимуротова Динара, редактор редакционно-издательского отдела, (Узбекистан).

Основатель:
Термезский государственный педагогический институт

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТЕРМЕЗСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

Журнал издается в печатном и электронном виде (на узбекском, русском, английском языках) в течение одного года.

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан свидетельством № 303723 от 6 июня 2024 года.

Авторы несут ответственность за достоверность источников, выдержек, содержания и информации, используемых в текстах. При копировании из журнала необходимо указывать источник.

Разрешение получено: 12.06.2026.
Размер бумаги: 70x85.
Печатная форма: 26,25.
Офсетная печать.
Офсетная бумага.
Количество: 100 экз.
Цена указана по договорённой цене.
Заказ: 174
Адрес редакции: Термезский район, «Янгиабад» МФМ, улица Ат-Термизи, дом 1-А.
Отпечатано в типографии «ТерГУ».
Адрес типографии: город Термез,улица А.Навоий, дом 42.

ISSN: 3060-4761

Founder:
Termiz State Pedagogical Institute

SCIENTIFIC BULLETIN OF TERMEZ STATE PEDAGOGICAL INSTITUTE

SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL

The magazine is published in printed and electronic form (in Uzbek, Russian, English) in one year.

Registered by the Information and Mass Communications Agency under the Presidential Administration of the Republic of Uzbekistan with certificate No. 303723 dated June 6, 2024.

The authors are responsible for the accuracy of the sources, excerpts, content and information used in the texts. When copying from a journal, the source must be noted.

Permission to print: 12.03.2026
Paper size: 70x85
Printing plate: 26.25
Offset printing.
Offset paper.
Quantity: 100 copies
Price at the agreed price.
Order: 174
Editorial address: Termez district, «Yangiabad» MCK, At-Termiziy street, 1-A.
Printed at the "TerSU printing house". Address: Termez city, A.Navoiy street, 42.

THE EDITOR-IN-CHIEF:
Xasanov Azizbek, Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Kuldasheva Shakhnoza, Doctor of Chemical Sciences (DSc), Professor

TECHNICAL EDITOR:
Qurbanov Abdimalik, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences

RESPONSIBLE SECRETARY:
Turaev Ruziboy, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:
Bernd Müller-Jacquier, Doctor of Philological Sciences, Professor (Germany)
Ponomaryova Lyudmila, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Russia)
Gerasyov Aleksandr, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Russia)
Buligina Yelena, Doctor of Philological Sciences, Professor (Russia)
Eshmetov Izzat, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Abdikamalova Aziza, Doctor of Chemical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Salikhanova Dilnoza, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Jumaeva Dilnoza, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Sagdullayeva Dilafruz, Doctor of Technical Sciences, Professor (Uzbekistan)
To'ramuratov Ulug'bek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Norbo'tayev Xo'shboq, Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Prof. (Uzbekistan)
To'rayev Rasul, Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Prof. (Uzbekistan)
Shamuratova Nagima, Doctor of Agricultural Sciences (DSc), Prof. (Uzbekistan)
Saidov Chorikhon, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Prof. (Uzbekistan)
Bozorov Lutfulla, Doctor of Technical Sciences (DSc), (Uzbekistan)
Mahmudov Yusup, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Khudoyqulov Khol, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Parda Alimov, Candidate of Philological Sciences, Professor (Uzbekistan)
Xoliqnazarov Begali, Candidate of Biological Sciences, Associate Professor, (Uzbekistan)
Qodirov Baxtiyor, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Tojiyev Panji, Doctor of Technical Sciences (DSc), Associate Professor (Uzbekistan)
Qosimov Shavkat, PhD, Professor (Uzbekistan)
Saidakhmatov Sharifbek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Khudoyberdiyev Shuxrat, PhD (Uzbekistan)
Umarov Aziz, PhD (Uzbekistan)
Abduraxmonov Eldor, Doctor of Chemical Sciences, Professor (Uzbekistan)
Shabbazova Dilfuza, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Nuritdinova Khurshida, PhD (Uzbekistan)
Quvvatova Mohira, PhD (Uzbekistan)
Mardonova Lobar, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Nurmatov Norqobil, Doctor of Agricultural Sciences (DSc), Profess. (Uzbekistan)
Ismailov Botir, PhD (Uzbekistan)
Sattorov Sardor, PhD (Uzbekistan)
Allamuradov Anvar, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Kabilova Sayyora, PhD, (Uzbekistan)
Ismailov Murodulla, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Eshmuradov Olmosbek, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Isayev Oybek, PhD (Uzbekistan)
Norliyev Rustam, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor (Uzbekistan)
Berdiyeva Muhabbat, PhD, Professor (Uzbekistan)
Shirnazarova Zamira, PhD, Associate Professor (Uzbekistan)
Narbasheva Mexri, Candidate of Psychological Sciences, Professor (Uzbekistan)
Kuzimurotova Dinara, Editor, Editorial-Publishing Department (Uzbekistan)

ISSN: 3060-4761
TerDPI ILMIY XABARNOMASI / SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI / НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

UDK: 78:37.091.
ORCID: 0009-0005-2369-8290.

RASULOVA CHAROS
Musiqiy talim yo'nalishi 23.01 guruh talabasi
Termiz davlat pedagogika instituti.
E-mail: rasulovacharos27@gmail.com

UYG'ONISH DAVRINING MADANIY VA TARIXIY ASOSLARI

ANNOTATSIYA: 1. Tadqiqot maqsadi: Mazkur annintatsiyaning maqsadi Uyg'onish davrining madaniy tarixiy asoslari ilmiy jihatdan yoritish ushbu davr shakillanishiga ta'sir ko'rsatadi ijtimoiy, manaviy va gumanistik omillar tahlil qilish va uning jahon madaniyati sivilizatsiyasi taraqiyotidagi o'rnini ochib berishdan iborat.

2.Tadqiqot metodlari: Ushbu Tadqiqot jarayoni jarayonida bir qator ilmiy maxsus va tarixiy tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Taxlil va sintez metodlari orqali ilmiy adabiyotlar, tarixiy manbalar hamda madaniyatshunoslikka va ilmiy hulosalar chiqadi.

3.Tadqiqot natijalari: Tadqiqot natijasida aniqlandiki antic yunon rim merosiga murojaat qilish va qayta taqlit etish Uyg'onish davri rivojiga hal qiluvchi omil bo'lgan. Uyg'onish davrida yuz bergan ilmiy iqtisodiy o'zgarishlar savdo aloqalarining kenggayishi shaharlarning yuksalishini yanada rivojlantirgan.

Xulosalar: Uyg'onish davri insoniyat tarixida madaniy ilmiy manaviy taraqiyot muhum bosqich nomoyon bo'ldi. Mazkur davrda inson shaxsiga bo'lgan e'tibor kuchayib ilmiy tafakkur muhum qadiriyatlar sifatida shakillanadi.

KALIT SO'ZLAR: *Uyğinish davri, Renessans, madaniy-tarixiy jarayon, gumanizm, antik meros, madaniyat taraqqiyoti, ilm-fan rivoji, san'at yuksalishi, gumanistik tafakkur, sivilizatsiya, ma'naviy yuksalish, Yevropa madaniyati, tarixiy taraqqiyot, madaniy meros.*

ВОЗРОЖДЕНИЕ: КУЛЬТУРНЫЕ И ИСТОРИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ

АННОТАЦИЯ: 1 Цель данной аннотации заключается в научном освещении культурных и исторических основ эпохи Возрождения, анализе социальных, духовных и гуманистических факторов, оказавших влияние на формирование этого периода, а также раскрытии его роли в развитии мировой культуры и цивилизации.

2.Методы исследования: В процессе исследования был использован ряд научных, специальных и исторических методов. С помощью методов анализа и синтеза были изучены научная литература, исторические источники и культурологические материалы, на основе которых сделаны научные выводы.

3.Результаты исследования: В результате исследования установлено, что обращение к наследию античной Греции и Рима и его переосмысление стало решающим фактором развития эпохи Возрождения. Научные и экономические изменения, произошедшие в этот период, а также расширение торговых связей способствовали дальнейшему росту и развитию городов.

Выводы: Эпоха Возрождения стала важным этапом культурного, научного и духовного развития в истории человечества. В этот период усилилось внимание к личности человека, а научное мышление сформировалось как одна из ключевых ценностей общества.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *Наследие народного искусства, эпико-ритмическое исполнение, церемониальные песни, мелодические особенности, национальные инструменты, региональная школа исполнительского искусства, этнокультурные процессы, квалифицированная система образования, культурное обновление, устное наследие, мелодическая структура, творческое обновление.*

STAGES OF DEVELOPMENT OF MUSICAL ART IN SURKHANDARYA REGION AND ITS INDIVIDUAL DIRECTIONS

ABSTRACT. 1. Research Objective: The purpose of this annotation is to provide a scientific analysis of the cultural and historical foundations of the Renaissance, to examine the social, spiritual, and humanistic factors that influenced the formation of this period, and to reveal its role in the development of world culture and civilization.

2.Research Methods In the course of the study, a range of scientific, specialized, and historical research methods were used. Through analysis and synthesis, scientific literature, historical sources, and cultural studies materials were examined, allowing for the formulation of scholarly conclusions.

3.Research Results The study established that engagement with and reinterpretation of the heritage of Ancient Greece and Rome was a decisive factor in the development of the Renaissance. Scientific and economic changes during this period, as well as the expansion of trade relations, contributed to the growth and advancement of cities.

Conclusions The Renaissance represented a significant stage of cultural, scientific, and spiritual development in human history. During this period, attention to the individual intensified, and scientific thinking became one of society's key values.

KEYWORDS: *Renaissance period, Renaissance, cultural-historical process, humanism, ancient heritage, cultural development, scientific progress, artistic flourishing, humanistic thought, civilization, spiritual advancement, European culture, historical development, cultural.*

KIRISH. Uyg'onish davri – insoniyat tarixida manaviy va ilmiy tafakkur markaziy bosqichlari bo'lib asosan XIV-XVI asrlar Yevropani o'z ichiga oladi. [1, 1990 yil 15-bet]Bu davr g'arbiy sivilizatsiyaning burilishi sifatida tarixiy jarayonni o'z ichiga oladi. O'rta asr dunyoqarashi tafakkurga aylanib asosan diniy dogmalar atrofida insonning ijodiy shakillanish bo'lsa, dunyoviy bilimlarga bo'lgan e'tibor va izlanishlar markaziy kasb eta boshlandi.[2, 1979 yil 42-45-bet] Uyg'onish davri madaniy va tarixiy asoslarini o'rganish bugungi kunda ilmiy, falsafiy va madaniyatshunoslik nuqtai nazar sifatida qarashlardan bo'lib qolmoq. Chunki bugungi kunda yuz bergan madaniy trasformatsiya o'sha davr san'at va ilm fanga ta'sir ko'rsatmagan [3, 1995 yil] Uyg'onish davrining madaniy tarixiy asoslari chuqur tahlil qilinib ilmiy ma'naviy taraqqiyotining chuqur ildizlarini aniqlay olamiz. Uyg'onishning tarixiy ildizlari Yunon va Rim madaniy merosiga keying davr ko'rinadi. Uyg'onish davri Yevropaning g'arbiy yuz bergan voqea hodisa sifatida insoniyat madaniy merosi uchun bosqichma bosqich sifatida ko'rinadi. Inson individual rivojlanishini haqiqat izidan istagani va shaxsiy ijodiy qobiliyatini o'z oldiga maqsad qilib qo'ydi. Shu tariqa Uyg'onish davri ilmiy yangiliklarni qabul qilish tayyor jamiyatni shakillantirdi. Uyg'onish davrida (Renessans) nafaqat madaniy va san'at sohalarida balki ijtimoiy iqtisodiy va siyosiy tizimlarda ham tub o'zgarishlarni yuzasiga keltirilgan davr sifatida tarixga kirgan.(4,60-65 bet) Uyg'onish davri Yevropa madaniyati uchun glabbalashuvga tayanch bo'lgan davr sifatida qaraladi. Bu davrning ilmiy va madaniy yutuqlari keying asrlarda, ayniqsa Enlightenment (yorug'lik davri) va zamonaviy fan sifatida o'z aksini topgan. [5, 12-17 bet]

Mazkur tadqiqotning maqsadi -Uyg'onish davri madaniy ilmiy falsafiy va ijtimoiy jarayonlarini kompleks kompleks tahlil qilish bu davr inson tafakkuri gumanistik qadiriyatlar va ilm fan rivojiga qo'shgan hissalari chuqur o'rganishdan iborat.[6,120-128 bet] Tadqiqotning muhim masalalaridan biri Uyg'onish vaqtida ilm-fan va madaniyat o'zining umumiy o'zaro dialektik bog'liqligini ochib berish, san'at, falsafa va tabiiy fanlar rivojining madaniy tizimlarni ilmiy tadqiqot asoslashdir. Chunki aynan hozirgi davrda Leonardo da Vinchi, Kopernik, Galileo kabi mutafakkirlar faoliyatidagi tajribaviy bilish, empirik metod va ilmiy tadqiqot usullarining rivojlanishi yangi ilmiy tafakkur modelining paydo bo'lishi bo'yicha xizmat qilgan.[7, 2006 58-65 bet]

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat:

– uyg'onish davrining tarixiy kontekstini tahlilqilish

–antik merosning Uyg'onish tafakkuriga tas'sirini o'rganish.

–ilm-fan va san'at sohalariga yutuqlarini o'rganish.

– gumananizm va individualism rivojini tahlil qilish.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR. Uyg'onish davri (Renssans) insoniyat tarixida madaniya va ilmiy o'zgarishlar XIV-XVI asrlarda Yevropa mamlakatlarini qamrab olgan. Bu davr o'rta asrlar diniy tafakkurdan tashkil etiladi. Ushbu tadqiqotning ilmiy tadqiqoti, ilmiy qiymati shundaki adabiyotlar tahlili orqali Uyg'onish davr jarayonlari ilmiy tadqiqot va madaniy manbalar hamda gumanistik natijalarning aniq tizimli tarzda o'rganiladi. Uyg'onish davri bo'yicha ilmiy adabiyotlar turli yo'nalishlarga

bo'linadi. tarixiy, san'atshunoslik, gumanistik-falsafiy va ijtimoiy-iqtisodiy. Har bir yo'nalish tadqiqotga o'ziga xos ilmiy tadqiqotni taqdim etadi. Tarixiy adabiyotlar uyg'onish davrini ijtimoiy va siyosiy kontekstda tahlil qiladi. Uyg'onish davrini Yevropaning madaniy va ijtimoiy transformatsiyasi sifatida ochib beradi. O. Kristellerning o'z kitobida antik yunon va rim merosining Uyg'nish tafakkuriga ta'sirini ilmiy asosda tahlil qiladi. Kristeller gumanistik qarashlar va ilmiy metodologiya integratsiyasini yoritib, inson tafakkuridagi o'zgarishlarni tushuntiradi.

Tadqiqot metodlari

Tadqiqot metodlari metadogik asoslarini tashkil qiladi. Uyg'onish davri ilmiy, falsafiy jarayonlarni o'rganishda xizmat qiladi.[8,1990-yil 45 bet] Tadqiqotda tarixiy va taxliliy metodik asosga ko'ra Ushbu metod Yevropada XIV-XVI asrlarda yuz bergan madaniy va ilmiy o'zgarishlarni tarixiy konteksti tahlil imkonini beradi[9 2000 yil 112 bet]

Tarixiy ilmiy tadqiqot davrining sabab-oqibat bog'liqligini, ijtimoiy-madaniy tafakkurni tushuntirish va rivojlanishini bosqichma-bosqich rivojlantirish imkonini beradi. Tadqiqotda komparativ (qiyosiy) metod muhim o'rin egallaydi. Bu metod orqali Uyg'onish va o'rta asrlar madaniyati o'rtasidagi farqlar, davri, antik davr merosi bilan Uyg'onish davri tafakkuri o'ziga xos uzviylik qiyosiy tahlil. qiladi.[10 2014 yil 59-bet]

-uyg'onish davri Yuonon va Rim madaniyat va tafakkurga integratsiyalashgan. San'at asarlari inson tafakkurining gumanistik qarashlariga xizmat qiladi .

-gumanizim rivojlanishi gumanizim mafkura sifatida shakillanganligini ko'rsatadi. Bu o'zgarishlar ilmiy va falsafiy tafakkurni mustahkam poydevor sifatida yaratgan.[14. 2014 59-bet]

2.Ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar va madaniy transformatsiya

XIV-XVI asrlarda Yevropada shaharlarning rivojlanishi savdo yo'llarining paydo bo'lishi madaniy hayotga tasir ko'rsatadi.

Falsafa asarlariga qayta murojaat qilish "insonga fikr yuritish" kontseptsiyasini kuchaytirgan, bu esa insonning ijodiy qobiliyati, erkin tafakkurini qadrlashga barkamol yangi madaniy paradigma yaratish keltirgan (15, 1972, 95-bet).

2. Natijalarni matnli jadval orqali taqdim etish

Yo'nalish	Qisqacha izoh	Manbalar.
Ijtimoiy iqtisodiy	Shaharlar yuksaldi savdo rivojlandi.	Burke 2012 76 bet
Antik meros	Yunon Rim merosi qayta o'rganildi	Kristeller 1986 yil 52 bet
Gumanizm	Inson shaxsi va ijodiy markaziy mavzu	Rozentfeldt 1978 yil 122 bet
Ilmiy usul	Tajribaviy kuzatuv va empirigik bilim-lar	Vestman 1995 yil 68 bet

3. Muammolar muhokamasi

Tahlil natijalariga ko'ra asosiy muammolar:

1.Gumanizim va inson markaziyligi bilan bog'liq qarama qarshiliklar. Gumanizim rivojlanishi inson o'rni va erkin tafakkur targ'ib qilgan bo'lsada ba'zi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki diniy doiralarda qarama-qarashliklar sabab bo'lgan.

2.Ilmiy metodlar va empiric tadqiqotning cheklanishi.

Uyg'onish davrida ilmiy metodlar rivojlangan bo'lsa ayrim sohalarda esa tajribaviy metodlarning yetarli qo'llanilmasligi kuzatilgan.

XULOSA. Uyg'onish davri Renssans insoniyat tarixidan ilmiy falsafiy va ijtimoiy sohalarda tub burilish bo'ldi. XIV-XVI asrlarda Yevropada yuz bergan inson tafakkuriga xizmat qiladi. Uyg'onish davri g'arbiy yevropada antic va rim madaniyat merosi tarqin qilish orqali shakillangan. Shu davr insoniyatga bo'lgan e'tibor yanada kuchayib ilmiy izlanishlar madaniyat madaniyat markazi nomoyon bo'ladi. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi shuni ko'rsatadiki ilmiy tadqiqot rivojilanishi Uyg'onish davri muhum bo'lgan. Leanardo da Vinchi,Galileo Galilei, Nikola Kopernik va boshqa mutafakkirlarning tajriba kuzatuvlari bo'lgan. San'at va estetik tafakkur ham Uyg'onish davri tub buzulishlarini keltirib chiqqan. San'atning rivojlanishi madaniy bo'zgarishlar visual ko'rinishi sifatida tarixda manba qoldi.

Talim tizimi va ilmiy muhitning kengayishi Uyg'onish davrining muhim qismi bo'ladi. Umumiy tahlil shuni ko'rsatadiki Uyg'onish davri ilmiy tafakkur san'at va falsafaning yangi bosqichiga ko'rilishi muhum ro'l o'ynaydi. Antik merosga yordam berish madaniyatni rivojlantirish ilmiy metodlarni rivojlantirish Uyg'onish davri madaniy-tarixi asosini tashkil qildi. Shu bilan birga Uyg'onish davrining o'rganilishi bugungi kunda ilmiy va madaniy texnikligini yo'qotmagan. Uning tarixiy asoslarini o'rganish milliy tarixiy bilimlarini boyitadi. Uyg'onish davri gumanistik qadiriyatlar inson sivilizatsiyasini poydevori bilan tarixda doimiy iz qoldiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Burckhardt, J. Italiyadagi Uyg'onish davri tsivilizatsiyasi. Nyu-York: Penguin kitoblari, 1990, 15-bet. 2.Kristeller, PO Uyg'onish davri tafakkuri va uning manbalari. Nyu-York: Kolumbiya universiteti nashriyoti, 1979, 42–45-betlar.

3.Gombrich, EH San'at hikoyasi. - London: Phaidon Press, 1995,

4.Gombrich, EH San'at hikoyasi. - London: Phaidon Press, 1995,

5.Burke, P. Yevropa Uyg'onish davri: Markazlar va atrof-muhit. Oksford: Blekvell, 2000, 12–17-betlar.

6Jacob Burkhardt, Italiyadagi Uyg'onish davri tsivilizatsiyasi . London: Pingvin klassikasi, 1990, 120–128- betlar.

7Martin Kemp, Leonardo da Vinchi: Tabiat va insonning ajoyib asarlari . Oksford: Oksford universiteti nashriyoti, 2006, 58–65-betlar.

8Burckhardt, Jacob. The Civilization of the Renaissance in Italy. - London: Penguin Classics, 1990.

9Hale, John. The Civilization of Europe in the Renaissance. - London: HarperCollins, 2000.

10Burke, Peter. The Renaissance. - London: Macmillan Education, 2014. - 59 bet

11Kristeller, Paul Oskar. Renaissance Thought and Its Sources. - New York: Columbia University Press, 1979. - 134 bet